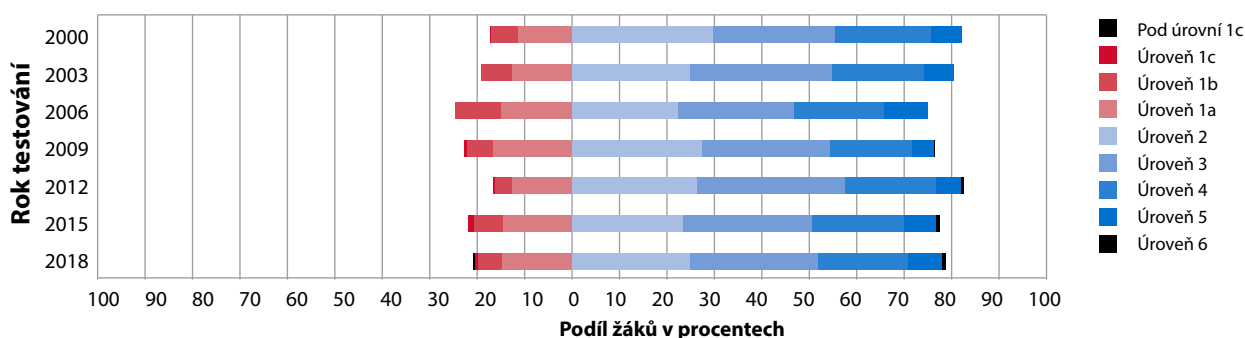

neúspěšností se v České republice zvětšuje, a to navzdory mírnému poklesu podílu těchto žáků o dva procentní body od roku 2009. Tato pětina žáků může mít v budoucnu problémy nebo – pohledem z druhé strany – může představovat zátěž pro společnost. Dovednosti odpovídající dvěma nejvyšším gramotnostním úrovním má v České republice 8 % žáků, což je více než v roce 2009 (5 %) a přibližně stejně jako v roce 2000 (7 %).

Podrobnější pohled na zastoupení žáků České republiky v gramotnostních úrovních v letech 2000 až 2018 nabízí obrázek 2.7. Z pohledu vývoje výsledků jsou zajímavé roky 2006 a 2009. V roce 2006 byl průměrný výsledek České republiky ve čtenářské gramotnosti 483 bodů a zastoupení žáků pod úrovní dva bylo vůbec nejvyšší – 25 %. V roce 2009 se snížil průměrný výsledek na minimální dosaženou hodnotu 478, ale podíl žáků pod základní úrovní se nezvýšil. Snížení průměrného výsledku v roce 2009 lze vysvětlit zvýšením podílu žáků v úrovni dvě na úkor ostatních, vyšších úrovní. Podobně lze zjistit, že zlepšení v roce 2012 způsobil nárůst podílu žáků ve třetí úrovni a vyšších.

Obrázek 2.7 Zastoupení českých žáků v gramotnostních úrovních od roku 2000
(PISA – čtenářská gramotnost)

2.3 Rozdíly mezi žáky

Vedle celkových výsledků žáků je pro posouzení vzdělávacích systémů důležitým ukazatelem rozdíl mezi nejlepšími a nejslabšími žáky. Dobrá vzdělávací politika by měla usilovat o co nejlepší průměrný výsledek v kombinaci s co nejmenšími rozdíly mezi žáky. Velké rozdíly mezi žáky naznačují, že v zemi může docházet k zaostávání slabých žáků, které ztěžuje jejich další vzdělávání a zapojení do společnosti.

Velikost rozdílu mezi nejlepšími a nejslabšími žáky se v jednotlivých zemích liší a nesouvisí s jejich průměrným bodovým skóre. Mezi zeměmi s velkým rozdílem mezi dobrými a slabými žáky najdeme jak země s nadprůměrným výsledkem, jako například Švédsko či Německo, tak země s podprůměrným výsledkem, například Maltu a Lucembursko. Podobně k zemím s nejmenšími rozdíly mezi žáky patří podprůměrné Chorvatsko a Lotyšsko, ale i nadprůměrné Irsko či Estonsko. Česká republika se řadí k zemím s mírně podprůměrnými rozdíly mezi žáky. Hodnota rozdílu mezi výsledky pěti procent nejlepších a pěti procent nejslabších žáků u nás činí 319 bodů, průměr OECD je 327 bodů, průměr EU 324 bodů. Velikost rozdílu mezi nejlepšími a nejslabšími žáky v České republice odpovídá tomu, co bylo naměřeno v roce 2000 (318 bodů), oproti roku 2009 se však významně zvýšila, a to o 17 bodů. Prohloubení rozdílů mezi žáky od roku 2009 lze vysvětlit především zvýšením podílu žáků na páté a šesté gramotnostní úrovni.